

Utvärderingsrapport [HISTFILFAK 2020/1]

Retorik 2019-11-15

Inledning/bakgrund

Under HT 2018 – VT 2019 genomförde Litteraturvetenskapliga institutionen en självvärdering av utbildningen i retorik, med avseende på såväl grundutbildning som avancerad nivå. I utvärderingen ingick en bedömargrupp som bestod av Kristina Boréus, professor i statsvetenskap, Uppsala universitet, Maria Dahlin, lektor i retorik, Södertörns högskola, Anders Eriksson, lektor i retorik, Lunds universitet, och Ester Wikström, Studeranderepresentant från Uppsala universitets studentkår.

Utvärderingen genomfördes enligt följande:

1. En arbetsgrupp utsågs bestående av studierektor för grundutbildningen, en universitetslektor, en kursadministratör samt två studeranderepresentanter.
2. Under förberedande möten VT 2019 diskuterades målet med och genomförandet av självvärderingen. Underlag för självvärderingen inhämtades dels från lärarkollegiet i retorik, dels från kursadministration och institutionens ekonomer. Som underlag för självvärderingarna användes interna arbetsdokument om kursstruktur och progression, kursplaner, alumnenkäter, hel- och delkursvärderingar, slumpvis genererade uppsatser samt kursmaterial som inhämtats från lärare inom utbildningen. Därutöver ingick också statistik rörande ekonomi och personal, samt nyckeltal gällande utbildningen.
3. Studierektor för grundutbildningen var huvudansvarig för de två självvärderingarna, en generell och en fördjupande. Den generella beskrev utbildningens innehåll och utförande, institutionens lärare, studenternas arbetsvillkor, retorikutbildningens allmänna måluppfyllelse m.m. Den fördjupande inriktade sig på kursen Retorik C med särskilt avseende på delkursernas innehåll och frågan om genomströmning. Självvärderingen gick på remiss till övriga retorikkollegiet samt till studierektor för avancerad nivå.
4. Självvärderingarna skickades till bedömargruppen 6/9 2019.
5. Bedömargruppen genomförde panelbesök den 2 oktober, och träffade följande grupper: 1. Prefekt och studierektorer, 2. Studeranderepresentanter, 3. Lärare inom utbildningen.
6. Bedömargruppens utlåtande inkom den 12/11.

De viktigaste slutsatserna av utvärderingen

Arbetet med självvärderingen inföll i anslutning till genomförandet av en kursutveckling av Retorik A samt till en genomgripande genomlysning av kursutbud mm inom masterprogrammen vid Litteraturvetenskapliga institutionen, inklusive masterprogrammet med inriktning på retorik. Bedömnarna kunde bekräfta självvärderingens slutsats att utbildningen överlag höll en hög nivå och att utvecklingsarbetet gick i rätt riktning. I det följande sammanfattas först de viktigaste slutsatserna av självvärderingsarbetet, inklusive bedömargruppens slutsatser. Därefter följer en kortfattad kommentar till några av bedömargruppens åtgärdsförslag. Till sist listas de planerade åtgärderna.

Retorikutbildningens styrkor

- Hög pedagogisk kompetens och god forskningsförankring hos lärare och handledare.
- Utbildningen attraherar stadigt många studenter, har en hög genomströmning, och de examinerade studenterna uttrycker i regel stor nöjdhet med utbildningen.
- Kurserna på grundutbildningen lyckas kombinera och integrera en kvalificerad historisk och teoretisk utbildning med färdighetsövningar.
- Tydliga utbildningsmål, informativa och välfungerande kursdokument.
- Retorikutbildningen på avancerad nivå kan dra nytta av en bred forskningskompetens bland lärarna; inbegripet institutionens och fakultetens övriga kurser kan studenterna erbjudas både breddning och ämnesfördjupning; institutionen erbjuder vidare ett särskilt masterseminarium inriktat på bl.a. färdigheter i forskningsarbetet.
- Kopplingen till ett framtida yrkesliv tillgodoses bl.a. genom ett välfungerande system för praktik för studenter inom kandidat- och masterprogram.
- Vid sidan av UU:s reguljära utbytesprogram har retorikavdelningen vid Litteraturvetenskapliga institutionen välfungerande samarbeten med institutioner utomlands, vari ingår bl.a. både student- och lärarutbyten.

Identifierade svagheter och utvecklingsområden

- Att seminarierna är en del av examinationen har tidigare varit problematiskt för många studenter, som ifrågasatt grunden för bedömning, men visade sig inte vara ett större problem enligt kursvärderingar och enkäter i självvärderingen; men det innebär inte desto mindre en utmaning för läraren att ge en studentaktiverande undervisning som ger underlag för bedömning.
- De praktiska övningarna uppfattas som en viktig del av undervisningen, men riskerar att nedprioriteras av studenterna, bl.a. möjligen eftersom dessa inte bedöms med U/G/VG-skalan; därmed riskerar studenterna att inte få maximal utväxling av

övningarna. Progressionen i de praktiska övningarna bör förtydligas och instrument ges till studenterna att reflektera över sin egen utveckling.

- Institutionen bör se till att stärka representationen av kvinnliga lärare på retorikutbildningens kurser.
- Hållbarhetsaspekter kan i högre grad integreras i utbildningen.
- Masterstudenterna önskar en tydligare och mer sammanhållen ämnesmässig inriktning och masterutbildningens kursutbud bör ses över så att det passar masterprogrammets cykler och studenternas behov av en allsidig utbildning.
- Institutionen bör verka för en bättre digital rapportering av delresultat på kurser, t.ex. genom att samtliga lärare använder funktionen "Framsteg" i Studentportalen.
- Institutionen bör i högre grad uppfylla de egna kraven på att omsätta kursvärderingar i kursrapporter och ge nya studenter möjligheter att ta del av detta löpande kvalitetsarbete.
- Yrkeslivsorienteringen kan stärkas i grund- och avancerad utbildning.
- Genomströmningen kan förbättras på Retorik C. Vidare kan studenternas kunskap om retoriska forskningsproblem och hur de brukar undersökas i samtidens retorikforskning fördjupas. Kursarbetet på Retorik C identifierades som ett utvecklingsområde och nya kurser föreslogs för att tillförsäkra en hög nivå på utbildningen i teori och metod liksom en bättre förankring i samtidens problem och forskningsfrågor.
- På Retorik C finns omfattande kriterier för både uppsats och opposition, men ändå förekommer studenter som är osäkra på hur bedömningen går till. Lärarkollegiet bör fortgående diskutera krav på uppsatser och oppositioner.
- Helkursvärderingar på Retorik A–C genomförs endast undantagsvis, och fler sådana utvärderingar kan ge en bättre kunskap om hur arbetet med progression mellan kurserna fungerar.

Kommentar

Institutionen instämmer i merparten av de bedömningar som utvärderingsgruppen gjort, varav många också överensstämde med självvärderingens slutsatser. Några konkreta förslag kom fram som institutionen direkt kan sätta i verket. En del av kommentarerna gällde förändringar som redan ingår i ett igångsatt kvalitetsarbete. Vissa synpunkter är diskutabla, delvis eftersom de i några fall grundar sig i otillräcklig information gällande faktiska förhållanden i utbildningen. Vad gäller synpunkter på yrkesorientering kan vi på ett generellt plan hålla med om betydelsen av en utbildning med sikte på arbetslivet. Samtidigt menar vi att utbildningen inte kan ha en alltför snäv inriktning på vissa specifika yrken (t.ex. kommunikatör och liknande). Som framgår nedan har vi inte desto mindre identifierat förankringen i samtidens samhällsproblem – inklusive kopplingen till arbetsmarknaden – som en viktig aspekt i utvecklingsarbetet. Bedömarna hade också konkreta kommentarer avseende innehållet i kurserna, bl.a. med konstruktiva förslag på inriktning mot kritiska förhållningssätt mot propaganda och genom undervisning med inriktning mot hållbarhet.

Bedömarna beskrev som en utmaning att ”kurslitteraturen bitvis är väl svår för kursnivån, men lärarna strävar efter att forskningsartiklar ska utgöra en del av kurslitteraturen på alla kurser, vilket ställer höga krav på lärarnas pedagogiska diskussioner kring litteraturen”. Kollegiet menar att det finns en tydlig teoretisk progression, och mer komplexa forskningsartiklar ingår i kurslitteraturen först en bit in i utbildningen.

Bedömarna skrev att det ”behöver säkerställas att studenter (och anställda) vet vad som gäller vid trakasserier/sexuella trakasserier och hur de kan få hjälp”. Det är en viktig fråga och till stor del menar vi att informationen finns där den ska finnas, dels genom regelbunden muntlig information (t.ex. till studenterna vid kursstart), dels genom dokument på hemsidan. Samtidigt insåg vi att också daterad information ligger ute på Studentportalen, vilket ska åtgärdas.

Studenterna på A-kursen får relativt stort antal undervisningstimmar, som självvärderingen visar, men antalet timmar minskar på högre nivåer, delvis i samband med att också grupperna krymper. Bedömarna skriver att i och med ”den stora kostnaden både i tid och CSN-lån anser vi att ett medelvärde på cirka 4 kontakttimmar per vecka på vissa kurser behöver ökas”. En väsentlig ökning av antalet kontakttimmar förutsätter dock ett högre undervisningsanslag till institutionen.

Vad gäller studentinflytande, som bedömarnas utlåtande tar upp, har studenterna stor möjlighet att påverka via kursvärderingar, genom studierådet och genom särskilda utvärderingsgrupper, som flera gånger har prövats på de större kurserna. Att ändra praxis för beslut om litteraturlistor för att i framtiden fatta dessa i Institutionsstyrelsen är dels av praktiska, dels av principiella skäl inte aktuellt.

Prioriterade åtgärder samt tidsplan

HT 2019 – VT 2020: Justera kursplaner på Retorik A och Retorik B så att kursmålen tydligare beskriver den progression som faktiskt redan föreligger i kursernas utformning. Revidera kursplanen för Retorik C: Tydligare skriva fram kursens samhälls- och yrkeslivsrelevans; revidera delkursbeskrivningen av Teori och metod; införa en ny obligatorisk delkurs om aktuella forskningsproblem inom retorikvetenskapen.

HT 2019 – VT 2020: Fortsätta arbetet med utformningen av de praktiska övningarna på Retorik A så att studenterna uppnår en så bra färdighetsutveckling som möjligt. Ett förslag från bedömarna vars möjlighet kan diskuteras är att studenterna får föra ett reflekterande protokoll över den egna progressionen.

HT 2019 – VT 2020: I det pågående arbetet med masterutbildningens uppläggning, inklusive arbetet med planeringen av kursutbud kommande läsår, bör stor hänsyn tas till masterstudenternas önskan om en tydligare och mer sammanhållen ämnesmässig inriktning på masterprogrammet. Masterutbildningens kursutbud bör ses över så att det passar masterprogrammets cykler och studenternas behov av en allsidig utbildning. Önskemålet att fler ämnesspecifika retorikkurser ska ges ska tillgodoses genom att fasta undervisningskurser kompletteras med s.k. modifierade läskurser. Institutionens uppfattning är att det senaste årets

översyn av utbildningen har lett till att de problem som studenterna sett i t.ex. bristande studievägledning har åtgärdats, och det gäller att övervaka implementeringen av den nya kursstrukturen samt de nya rutinerna för information.

VT 2020-HT 2020: Skärpa rutinerna för återkoppling vad gäller kursvärderingar och alumnenkäter.

VT 2020 – HT2020: Frågan om representationen av kvinnliga lärare på retorikutbildningens kurser aktualiseras i och med ev. rekrytering av ny lektor liksom bemanning av undervisningen i övrigt. De konkreta åtgärderna som står till buds är att 1) bättre utnyttja de befintliga lärarresurserna på institutionen; 2) i högre grad bjuda in kvinnliga föreläsare, forskare och gästlärare utifrån; 3) aktivt uppmuntra kvinnliga sökanden vid utlysningar av tjänster; samt 4) se till att litteraturlistor har en så jämn könsfördelning som möjligt – på det viset kan kvinnliga forskares bidrag till retorikforskningen synliggöras och kommuniceras, vilket åtminstone i någon mån kan kompensera för den manligt dominerade lärarkåren.

HT 2020: Se över möjligheterna att stärka yrkeslivsorienteringen i såväl grund- som den avancerade utbildningen. Förslagen är att dels involvera gästlärare från yrkeslivet, och att i högre grad bjuda in alumner, dels att i högre grad integrera färdighetsmoment i de teoretiska kurserna på C och avancerad nivå.